

NİSA 34. AYETTE HİTAP AÇISINDAN “DARB” MESELESİ

Kutbettin Ekinci

Mardin Artuklu Üniversitesi İslami ilimler Fakültesi, Tefsir ABD, Mardin/Türkiye
kutbettinekinci@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5772-8340>

Article Types / Makale Türü

Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Makale Geliş Tarihi

12/01/2021

Accepted / Kabul Tarihi

19/04/2021

DOI: <https://doi.org/10.26791/sarkiat.858777>

NİSA 34. AYETTE HİTAP AÇISINDAN “DARB” MESELESİ

ÖZ

Bu çalışma Nisa 34. ayette geçen “darb” meselesini hitap açısından ele almaktadır. Erken dönemden günümüze kadar bu ayete yapılan yorumlar, ayetin kocalara hitap ettiği düşüncesiyle yapılmıştır. O yüzden kadına darb yetkisinin de kocada olduğu ileri sürülerek darb meselesini tefsir etmişlerdir. Buna göre darb kelimesinin tefsirinde üç ana yaklaşım ortaya çıkmıştır. Klasik yaklaşım, tarihselci yaklaşım ve modernist yaklaşım. Klasik yaklaşıma göre gerektiğinde kadın kocası tarafından hafif olmak koşuluyla dövülebilir. Tarihselci yaklaşıma göre Kur’an’ın indiği dönemde toplum ataerki olduğundan, kocanın eşini dövmesi geleneksel olarak bir sorun teşkil etmiyordu. O yüzden Kur’an, o dönem için kocanın eşini dövmesine cevaz vermiştir. Modernist yaklaşımlara göre ise ayette geçen “darb” kelimesi vurmak, dövmek anlamında değildir. Bu kelime, seyahat etmek veya evde tutmak anlamında olabilir. O yüzden nüşuz yapan kadını kocası bir müddet ailesinin yanına gönderebilir. Diğer bir alternatif olarak koca, nüşuz yapan kadını ikna etmek ve sorunu çözmek için onu evde tutmalıdır. Bu çalışma ise bu yaklaşımların sorunlu olduğunu ileri sürmektedir. Ayete yapılan bu tefsirlerin kritiğini sunduktan sonra alternatif bir anlamı gündeme getirmektedir. Böylece darb konusunda ayetin yöneticileri muhatap aldığını ve o nedenle darb yetkisinin kocada olmadığını ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Nisa 34, Darb, Ceza, Yönetici, Koca

THE ISSUE OF BEATING IN TERMS OF ADDRESSING IN SURAH NISA’ VERSE 34

ABSTRACT

This study deals with the issue of “darb” (beating) mentioned in Surah Nisa’ verse 34 in terms of address. The interpretations of this verse from the early period to the present have been made with the idea that the verse addresses husbands. That is why they interpreted the problem of beating issue on the grounds that the husband has the authority to put a coup on women. Accordingly, three main approaches have emerged in the interpretation of the word “beating”. Classical approach, historicist approach and modern approach. According to the classical approach, when necessary, a woman can be beaten by her husband lightly. According to the historicist approach, since the society was patriarchal at the time of the Quran, it was not a problem for the husband to beat his wife traditionally. But this provision does not apply today, as such a tradition is not valid today. According to modern approaches, the word “beating” in the verse does not mean hitting or pound. Thus, this study claims that the verse was addressed to the rulers regarding the beating, and therefore the husband did not have the authority to beating women.

Keywords: Commentary, Surah Nisa Verse 34, Beating, Punishment, Ruler, Husband

GİRİŞ

Erkeğin kadına yönelik şiddetine cevaz veren bir İslâm algısı modern dönemde ortaya çıkmıştır. Müslüman toplumlarda ataerkil kültürün hâkim olmasını fırsat bilerek bu algıyı yöneten İslâm karşıtları birinci derecede Nisa Suresi 34. ayete dayanırlar. Kadını darp etmeyi içeren bu ayetin ve ondan sonra gelen ayetin asıl konusu, evlilikleri tehlikeye girecek kadar sorun yaşayan eşlerin durumu ile ilgilidir. Ayetin asıl konusundan çok “kadını darb” etme meselesi İslâm karşıtlarının dikkatini çekmiştir.

İslâm’ın kadına bakışında aleyhte ileri sürülen iddialara karşı modern dönemde Müslüman aydınlar ve akademisyenler de cevap mahiyetinde bazı çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmalar, İslâm’da kadın hakları ve Kur’an’a göre kadın gibi ana konular etrafında işlenmiştir. Özellikle kadını darp sorunu, en çok dikkat çeken konu olmuştur. Kadını darp sorunu bu çalışmalar içinde işlendiği gibi Nisa 34. ayetin yorumu bağlamında müstakil birçok akademik makale de yayınlanmıştır.¹

Nisa 34. ayet bağlamında bu sorunu ele alan şimdiye kadarki çalışmalar ayette geçen “وَاضْرِبُوهُنَّ” onları darp ediniz...” sözünün anlamını tespit etmeye ve darbin hangi şartlarda ve nasıl uygulanması gerektiğine yöneliktir.

Ayetin meali şöyledir:

“Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah, insanların kimini kiminden üstün kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ve ailenin geçimini sağlamakta)dırlar. İyi kadınlar, ita-atkârdırlar. Allah’ın (kendilerini) koruması sayesinde onlar da “gayb”ı korurlar. (Evlilik yükümlülüklerini reddederek) nüşûz yaptıklarından (başkaldırdıklarından) korktuğunuz (fark ettiğiniz) kadınlara öğüt verin, onları yataklarında yalnız bırakın ve onları darb edin. Eğer itaat ederlerse, artık onların aleyhine başka bir yol aramayın. Şüphesiz Allah, çok yücedir, çok büyüktür.”²

Kocanın eşini darb etmesi üzerinde yapılan yorumları sorunlu gördüğümüz için bu ayetin muhataplar açısından yeniden yorumlanmasının faydasına inanıyoruz. Makalenin ilerleyen kısmında “onları darp ediniz...” sözüne yapılan yorumların sorunlarına değineceğiz ve ayetin kimleri muhatap aldığını tespit ettikten sonra ayeti yorumlamaya çalışacağız. Çünkü bu ayetle ilgili yapılan çalışmalarda ayetin muhatabı olarak sadece kocalar görülmüş, başka alternatifler değerlendirmeye alınmamıştır. Biz bu çalışmada ayette icracı anlamında hitabın kocalara olmayabileceğini açıklamaya çalışacağız.

1. DARBLA İLGİLİ YAPILAN YORUMLAR

Klasik literatürde Nisa 34. ayette geçen “darb” ile ilgili erken ve geç dönem müfessirlerin yaptıkları yorumlar arasında anlamlı bir fark görülmez. Bu eserlerde ayetin ilgili kısmı, kadınların kırıklara sebep olmayacak ve iz bırakılmayacak şekilde dövülmesi, hafifçe dövülmesi, misvakla dövülmesi, kaba etlere vurulması gibi yorumlar görülür. Bu yorumlarda dövmenin hafifletilmesi ayetten anlaşılan bir anlam değil, sahabe ve tabiinden gelen nakillere dayanmaktadır.³ Doğrusu şu veya bu şekilde dövmenin anlaşılması ilk okuyuşta ayetten anlaşılan anlamdır. Arap diline de uygun, mecaza kaçmayan, te’vil gerektirmeyen böyle bir yorumun, ataerkil bir kültüre de uygun olduğunu belirtmeliyiz. Dövmenin niteliği ne olursa olsun bu yorumlar, modern dönemde kadına yönelik bir şiddet olarak telakki edilmiştir. Bu yüzden Kur’ân ayetinde “darb” tabirinin geçmesi bazı

1 - Bunlardan bazıları: Mehmet Okuyan, “Kadına Yönelik Şiddete Kur’ân’ın Bakışı”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23 (2007), 93-133; Zeynel Abidin Aydın, “Nisâ Suresinin 34. Ayeti Bağlamında Evlilik Hayatında Kadının Geçimsizliği Durumunda Uygulanacak Çözümlerden “Darb”a Dair”, *Turkish Studies: Türkoloji Araştırmaları* 12/27 (2017), 87-100; Abdülkerim Osman Güner, “İslam Düşüncesinde Kadına Yönelik Şiddet Söylemine Bir Bakış”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23 (2007), 51-62; Rifat Uslu, “Nisa Suresi 34. Ayeti Çerçevesinde İslam Hukukunda “Nüşuz” Kavramına Bir Yaklaşım” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/47 (2016), 1133-1141; Ali Akpınar, “Ailevi Sorunlara Kur’ânî Çözümler: Nisâ Suresi 34. Ayet Bağlamında”, *Kadın ve Aile Sorunları Sempozyumu*, ed. Şemsettin Kırış (Konya: Hakari Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2015), 63-77.

2 - Diyanet İşleri Meali (Erişim 16.04.2021), en-Nisa 4 / 34.

3 - Muhammed b. Cerir et-Taberî, *Cami’ul-beyân*, thk. Ahmed Muhammed Şakir (by.: Müessesstü’r-risale, 2000), 8/314-316.

kesimler tarafından her hal ü kârda Kur’ân’ın erkeğin kadına yönelik şiddetine onay verdiği anlamında algılanmıştır.⁴ Klasik dönem müfessirlerin darbu hafifleterek yorumlaması da bazı modern müslümanları tatmin etmemiş olacak ki, bu ayete farklı yorum yapma ihtiyacı tekrar gündeme gelmiştir.

Son dönem çalışmaların kahir ekseriyeti yine klasik görüşe paralel yorumlar içerir. Bu çalışmalar, dövmenin bir emir olmadığı, zorunlu hallerle sınırlı son çare mubah bir davranış olduğu, vurmanın sembolik olduğu etrafında geliştirilen görüşler olarak özetlenebilir.⁵ Fakat bu son dönem çalışmalar arasında yer alan “modernist yorumlama” biçimine dikkat çekmek gerekir. Bu yorum biçimi ise ayette geçen “darp” kelimesinin bilinen “vurma” veya “dövme” olmadığını, bunun bir başka anlama geldiğini iddia etmektedir.

Ayetteki “darp” kelimesini vurma anlamının dışında bir manada olduğunu iddia eden modern yaklaşımlardan biri Mehmet Okuyan’a ait yaklaşık kırk sayfalık makalesinde yer bulur. Okuyan, bu çalışmasında Arap dili sözlüklerinden aldığı “darb” kelimesinin anlamalarını sıraladıktan sonra onun vurma anlamında olmadığı sonucuna varmıştır. Okuyan, ayetin önerdiği “darp” çözümünün bazen kadını evde bırakma, bazen de geçici olarak evden ayırmak gibi anlamlarda olabileceğini şu şekilde ifade eder:

“Âyette kullanılan ve pek çok anlam içeren darb kelimesi, duruma göre farklı muamelelerin zorunlu olabileceğini gösterir. Bu durumda bazen nasihate devam, bazen bu konuda ısrarcılık, bazen ısrarla evde kalmanın sağlanması, bazen de geçici olarak evden ayrılmak, sorunun çözümünde takip edilebilecek yollar olarak kabul edilip uygulanmalıdır. Bu arada eğer hata yapan taraftan bir itaat söz konusu olursa artık başka hiçbir yol aramamanın gerekliliği de aynı âyetin sonunda açıkça belirtilmektedir.”⁶

Okuyan, فَرَبَّ (da-ra-be) fiilinin Arap dili sözlüklerinde ve Kur’an’da araştırdığı çeşitli anlamları sunduktan sonra yukarıdaki sonuca varmıştır. Ona göre Nisa 34. ayette geçen bu fiilin anlamı vurma değil, yolculuğa çıkma anlamında olabilir. Çünkü ona göre Kur’an’da Nisa 94 ve 101, Maide 106, Al-i İmran 156 ve Müzemmil 20. ayetlerde yolculuğa çıkmak anlamında kullanımı mevcuttur. Ona göre “darb” kelimesi Kur’an’da dünyevi bir ceza için kullanılmış değil ve aslında ayette sözü edilen serkeşlik/karşı gelmek bir suç değildir ki kadına bir ceza uygulansın.⁷

Okuyan iddiasını güçlendirmek için Hz. Peygamber’in eşlerine karşı davranışlarını da örnek olarak zikretmektedir. Ona göre eğer dövme olsaydı ifk (iftira) hadisesinde Hz. Peygamber, Hz. Ayşe’ye bu prosedürü uygulardı. Okuyan, bu olayda Hz. Peygamber’in Nisa 34. ayete uygun olarak şöyle davrandığını anlatır:

“İçerisinde aile huzurunu derinden sarsacak bir iddia barındıran bu iftira olayında Hz. Ayşe’ye uygulanan prosedür -Kur’an’a da uygun olarak- geçici olarak evden ayrılması şeklinde gerçekleşmiş, Hz. Peygamber, hiçbir eşine yapmadığı “dövme” işlemini Hz. Ayşe için de asla yapmamıştır.”⁸

Okuyan ayrıca ayetteki “darb”ın şu anlamda da anlaşılabilceğini ilave eder:

“‘Da-ra-be’ kelimesinin anlamlarını incelerken de ifade ettiğimiz gibi İbn Fâris ve Ezherî, bu kelimenin “adrabe” kalıbındaki anlamlarından birinin “evde ikamet etmek” şeklinde olduğunu beyan etmektedirler. Bu takdirde Nisâ 34. âyetteki darb emri, kadına dayak atmak veya onu geçici olarak göndermek şeklinde değil de kendi evinde tutulması, İbn Kûtîyye’nin verdiği anlam göz önünde bulundurularak da nasihate ve yatakta ayrı olma uygulamasına devam edilmesi, bir anlamda bu işlemlerde ısrarcı olunması şeklinde de yorumlanabilir.”⁹

4 - Sosyal medya ve internet ortamında bu algılar az değildir. Örnek olarak şu web adresine bakılabilir. <https://odatv4.com/kadinlari-dovun-diye-bir-ayet-gerçekten-var-mi-26081941.html>.

5 - Detaylar için bkz. Abdülkerim Seber, “Kadına Şiddet Bağlamında Nisâ Sûresi 34-35. Âyetlerinde Geçen Kavramların Siyak-Sibak Açısından Değerlendirilmesi”, *Kadın ve Aile Sorunları Sempozyumu*, ed. Şemsettin Kırış (Konya: Hakkâri Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2015), 110-127; Uslu, “Nisa Suresi 34. Ayeti Çerçevesinde İslam Hukukunda “Nüsz” Kavramına Bir Yaklaşım”, 1133-1141; Ali Akpınar, “Aile İçi Sorunların Çözümünde Kur’ânî Yöntem (Nisâ Suresi 34. Ayeti Bağlamında)”; Maşallah Turan, “Darbe Kelimesinin Etimolojisi”, *19. Yüzyıldan Günümüze Türkiye’de İktidara Müdahaleler ve Darbeler Sempozyumu*, haz. Selcan Koçaslan (Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, 219), 2 / 1149.

6 - Okuyan, “Kadına Yönelik Şiddete Kur’ân’ın Bakışı”, 93-133.

7 - Okuyan, “Kadına Yönelik Şiddete Kur’ân’ın Bakışı,” 93-133.

8 - Okuyan, “Kadına Yönelik Şiddete Kur’ân’ın Bakışı,” 93-133.

9 - Okuyan, “Kadına Yönelik Şiddete Kur’ân’ın Bakışı”, 93-133.

Görüşlerini özetlemeye çalıştığımız Okuyan’ın yanı sıra benzer şekilde Abdulaziz Bayındır’ın da ayetteki darb kelimesinin “kadını evinde tutma” anlamında olduğu iddiasını da zikretmeliyiz. Bu görüşe göre ayette geçen nüşûz, suçlanacak bir davranış değil; kocadan ayrılmak isteyen kadının kararıdır. O nedenle koca eşini önce kararından vaz geçirmek için eşiyile güzelce konuşarak endişelerini gidermeye çalışmalı ve onu ikna edinceye kadar da yatağına girmemelidir. Âyetteki darb kelimesine “kadını evinde tutma” anlamı verilmesi bundandır. Ona göre “darb” kelimesinin anlamlarından biri, bir şeyi bir şeyin üstüne vurmak veya sabitlemek olduğu için ayetteki *وَاضْرِبُوهُنَّ* tabirine “onları (oraya) darb edin” şeklinde meal verilmelidir. Bu da onları bulunduğu yerde sabitlemek, yani onları evlerinden çıkarmamak anlamındadır.¹⁰

Ayeti bu iki görüşün ileri sürdüğü gibi anlama imkanının sorunlu olduğunu belirtmeliyiz. Sorun evvela ayete yaklaşım yöntemiyle başlamaktadır. Ayete yaklaşım yöntemleri benzer olan bu iki görüş, metin içindeki kelimenin anlamını tespit etmeye çalışırken kelimenin cümleye göre anlam kazanması esasını göz ardı ederler.

Bir metinde kelimelerin anlamını tespit ederken, o kelimenin anlamını sözlüklerde araştırdıktan sonra metin içinde geçtiği cümleyi ve bazen bulunduğu konunun tümünü göz önüne almak zorunludur. Okuyucu, bir kelimeye ait sözlüklerde bulduğu çeşitli anlamlardan herhangi birini tercih etme özgürlüğüne sahip değildir. Çünkü o, metin içinde kelimenin kazandığı anlama bağlı kalmalıdır. Bazı dilbilimcilere göre aslında bir kelimenin tek başına anlamı yoktur ancak metin içinde, bağlamla kazandığı anlam vardır.¹¹ Özellikle çok anlamlı kelimeler için bu kabul edilebilir bir görüştür. Bu yüzden sözlüklerde anlamını öğrendiğimiz kelimelerin karşılıkları tek başına her zaman doğru anlamayı vermez. Kelimenin metin içinde kazanmış olduğu anlam bağlayıcıdır. Bu konu dilbilim konusudur ama ayet hakkında bu iki görüşün düştüğü yönetsel hatayı belirtmek için böyle kısa bir mukaddime yaptık. Şimdi hatanın nerede olduğuna geçebiliriz.

Bu iki yaklaşımdan Okuyan; ayette geçen “darb” kelimesini Arap dili sözlüklerinde geçen çeşitli anlamları arasından yolculuk yapmak anlamını tercih etmiş ve kadının evden kısa bir süreliğine ayrılmasına yormuş¹² veya kelimenin “adrabe” kalıbından yola çıkarak kadını evde tutmak olabileceğini ihtimaller arasında saymıştır. Okuyan’ın söylediği bu ihtimal, Bayındır’ın “darb”ın bir şeyi bir şey üstüne vurmak, onu sabitlemek anlamından yola çıkarak “kadını evde tutmak” yorumuyla sonuç açısından benzeşmektedir.

Ayetteki *وَاضْرِبُوهُنَّ* cümlesi buradaki “darb” ın yolculuk yapma anlamında olma imkanını vermemektedir. *ضرب* fiili Arap dilinde yolculuk yapmak anlamında kullanılır ve cümle içindeki kullanımına bakarak bunun yolculuk yapmak anlamında olup olmadığını anlayabiliriz. Çünkü bu fiil yolculuk yapmak anlamında kullanıldığı zaman *في* harf-i cerri ile kullanılır. Örneğin *ضرب في الارض* cümlesi yolculuğa çıktı anlamındadır.¹³ Bu fiilin Kur’ân’da da yeryüzünde gezmek, yolculuk yapmak anlamında geçtiği bütün yerlerde *في* harf-i cerri ile kullanılmıştır. Nitekim Okuyan’ın bu fiile yolculuk yapmak anlamını verirken referans gösterdiği Nisa 94 ve 101, Maide 106, Al-i İmran 156 ve Müzemmil 20. ayetlerin tümünde *في* harf-i cerri kullanılmıştır. Bu konuda Arap dili sözlükleri çok açıktır. “Darb” fiili *في* harf-i cerri ile kullanıldığında yerine göre suda yüzmek anlamında da kullanılabilir.¹⁴ Metin içinde bu tür noktalara dikkat edilmezse bir kelimenin anlamını doğru tespit etmek imkansız hale gelir.

Buna Arap dilini bilmeyenler için Türkçe “vurmak” fiilini örnek olarak verebiliriz. Bu fiilin yaklaşık otuz sözlük anlamından birkaçı şöyledir: Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak, ses çıkarmak için bir şeyi başka bir şey üzerine hızlıca çarpmak, etkisi bir yere kadar uzanmak, duyulmak, hissedilmek, üzerinde görünmek, üzerine düşmek, yansımak, aksetmek, olumsuz yönde etkilemek, hızla değmek, sürmek, takmak, koymak, bağlamak, ilişkilendirmek, olduğundan başka biçimde görünmek, uygulamak,

10 - Süleymaniye Vakfı (Erişim 21.06.2019).

11 - Doğan Aksan, *Anlambilim* (Ankara: Engin Yayınları, 2009.), 46.

12 - Bu görüşü paylaşan diğer bir çalışmaya örnek: Aydın, “Nisâ Suresinin 34. Ayeti Bağlamında Evlilik Hayatında Kadının Geçimsizliği Durumunda Uygulanacak Çözümlerden “Darb” a Dair”, 87-100.

13 - Cemaluddin İbn Manzur, *Lisanu'l-Arab* (Beyrut, Daru Sadır, 1414), “da-ra-be” 1/544.

14 - Muhammed b. Muhammed ez-Zebidi, *Tacu'l-Arus*, thk. Heyet, (by. Daru'l-Hidaye, yy.) “da-ra-be” 3/240.

basamak, silahla yaralamak, öldürmek, ses çıkarmak, ses vermek, çalmak, çıkmak, soğuk ve doludan kaynaklı ürünlere zarar vermek vs...¹⁵ “Vurmak” fiilini bir cümle içinde gördüğümüzde bu saydığımız sözlük anlamlarından herhangi birini seçme özgürlüğümüz yoktur ve geçtiği bağlama göre anlamak zorundayız. “Masaya vurdu”, “Öğrencinin başına vurdu”, “Su dışarı vurdu”, “İçeriye güneş vurur”, “Ellerine kelepçe vurdular”, “Kapıya kilit vurdu”, “Adamı çarşının ortasında vurdular”, “Kalbi yerinden çıkacakmış gibi vuruyordu”, “Hamal, sırtına koca bir dolap vurmıştu”, “Kendisini sarhoşluğa vurdu”, “Bu sene don meyve ağaçlarını vurdu” vb. cümlelerin her birinde geçen “vurma” fiili farklı anlamdadır ve geçtiği yere göre anlam kazanır.

Örneğin “Öğrencinin başına vurdu” cümlesinde geçen “vurdu” fiilini, yukarıda verilen sözlük anlamlarından, herhangi birini rastgele seçerek anlayamayız. Buradaki bağlama göre vurdu fiili, elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak anlamında anlaşılmalıdır. Bence “vurma”nın anlamlarından biri de silahla yaralamak, öldürmek olduğuna göre burada “öğrencinin başına vurdu”, onu silahla yaraladı veya öldürdü anlamındadır diyemeyiz. Vurma ile ilgili verdiğimiz diğer cümlelerin her biri de bağlamına göre anlamı açıktır ve onun dışında başka bir anlamı seçme özgürlüğümüz yoktur. Okuyan da ayetteki “darb” kelimesinin anlamını tespit etmek için sıraladığı birçok anlamdan biri olan yolculuk yapmayı tercih ederek böyle bir yanılgıya düşmüştür. Bu nedenle Okuyan’ın ayetle ilgili ileri sürdüğü anlam, “ellerine kelepçe vurdular” cümlesini ellerine kelepçe ile vurmuşlar şeklinde anlamak kadar hatalı bir yorumdur.

Okuyan’ın İbn Faris (ö. 395) ve Ezherî’yi (ö. 370) referans göstererek bir ihtimal olarak ayetteki “darb”ın evde ikamet olabileceği iddiası da delilden yoksundur. Çünkü İbn Faris ve Ezherî, “darabe” değil de “adrabe” kalıbının evde ikamet etme anlamında kullanıldığını belirtmektedirler.¹⁶ Bilindiği gibi Arap dilinde fiil kalıpları farklı anlamlar elde etmeye yaramaktadır. Ayette geçen fiil kalıbı “daraba” sülasi (üç harfli) bir kalıptır; oysa “adrabe” ise aynı fiilin rubai (dört harfli) bir kalıbıdır ve farklı anlamdadır. Bazı durumlarda farklı kalıplar da aynı anlamda olabilir ama bu durum Arap dili sözlüklerinde belirtilir. Ne var ki, “darabe ve “adrabe” kalıpları için öyle bir durum söz konusu değildir. Tuhaf olan şey, Okuyan’ın “adrabe” kalıbından yola çıkarak ayetin “evde ikamet etmek” şeklinde anlaşılabilirliğini, ayette geçen fiilin bu kalıpta olmadığını bildiği halde ifade etmesidir.

Ayete verdiği anlamı desteklemek amacıyla Okuyan’ın ifk hadisesinde Hz. Ayşe’nin geçici olarak evden ayrılmasının bu ayetin gereği olarak Kur’an’a uygun bir prosedür olduğu iddiası da dayanaksızdır. Okuyan bunu yapmakla Hz. Aişe’nin nüşuz yaptığını ileri sürmüş olur. Oysa nüşuz kadının kendisinin yaptığı bir fiil iken, ifk hadisesi Hz. Aişe’ye yapılan bir iftira olduğu için onun dışında gelişen bir hadisedir. O yüzden bu hadiseyi nüşuz olarak yorumlamak, Okuyan’ın kendisiyle çelişmesi anlamına gelir. Nitekim o makalesinde “nüşuz” kelimesine kadının serkeşlik yapması, kocasına karşı gelmesi anlamını vermiştir. İfk hadisesinde Hz. Aişe’den böyle bir davranış sudur etmiş değildir. Ayrıca iki önemli husustan dolayı söz konusu ayetin ifk hadisesi ile bir ilgisi yoktur. Birincisi, ifk hadisesi bir zina iftirası iken söz konusu ayet ise zinayı konu edinen bir ayet değildir. Çünkü zina ve iftira suçları için Kur’an’da cezalar belirlenmiştir. Diğer; ifk hadisesini aktaran kaynaklar, Hz. Ayşe’nin kendisi hakkındaki zina dedikodularını duyunca üzüntüden hastalandığı ve Hz. Peygamber’den kendisine bakmaları amacıyla ailesinin yanına gitmek için izin istediği aktarılır.¹⁷ Yoksa Okuyan’ın iddia ettiği gibi onun evden ayrılması söz konusu ayet gereği Hz. Peygamber tarafından ona uygulanan bir prosedür değildir. Hem ifk, Hz. Ayşe’ye yapılan bir iftiradır; o bir nüşuz davranışı içinde olmadı ki, ona söz konusu ayetin gereği uygulansın. Hz. Peygamber bu olayı bir nüşuz olarak değerlendirmiş olsa dahi gerçek ortaya çıkmadan şüphe üzerine Hz. Ayşe’ye ayetin gereğini uygulaması söz konusu olamazdı. Nitekim Hz. Peygamber, eşi Aişe hakkındaki dedikoduların vahiy ile bir iftira olduğu açıklığa kavuşuncaya kadar beklemiş ve bu süreçte ona olumsuz hiçbir davranışta bulunmamıştır.

15 - Güncel Türkçe Sözlük, “vurmak” (Erişim 12.07. 2019).

16 - Ebu’l- Hüseyin Ahmed b. Faris, *Mu’cemu mekayisu’l-luğa*, thk. Abdusselam Muhammed Harun (by.: Daru’l-Fikr, 1979), 3/399; Muhammed b. Ahmed b. el-Ezherî, *Tehzibu’l-luğa*, thk. Muhammed Avd (Beyrut: Daru’l-ihyau turasi’l-arabi, 2001), 12 / 15.

17 - Taberî, *Cami’*, 19/121; Ebu’l Fida İsmail b. Kesir, *Tefsiru’l-Kur’ani’l-azim*, thk. Sami b. Muhammed Selame, (by.: Darun Tayyibe, 1999) 6/20; Celaleddin es-Suyûfî, *ed-Dürri’l-mensur* (Beyrut: Daru’l ikr, ty.) 6/141.

Bayındır’ın da yöntem olarak Okuyan ile benzer bir hataya düştüğünü söyleyebiliriz. Bayındır da İsfahanî’nin (ö. 502) el-Müfredat adlı eserini referans göstererek “darb” fiili için “bir şeyi bir şeyin üstüne vurmak veya sabitlemek” tespitinde bulduktan sonra ayetteki **وَاضْرِبُوهُنَّ** tabirine “onları (oraya) darb edin” şeklinde meal vermiş ve bunun da onları bulunduğu yerde sabitlemek, yani onları evlerinden çıkarmamak anlamında, olduğunu ileri sürmüştür.¹⁸ Bayındır, bilgisini aldığı kaynaktan “darb” kelimesinin anlamını yanlış tespit ettiği için ayet mealinde de yanlış sonuca varmıştır.

Bayındır’ın faydalandığı İsfahanî, “darb” için şöyle bir tabir kullanmaktadır: **الضَّرْبُ: إِيقَاعُ شَيْءٍ عَلَى شَيْءٍ** “Bir şeyi bir şeyin üstüne vurmak, üstüne indirmek” şeklinde tercüme edebileceğimiz bu ifadeden sonra İsfahanî, “darb”ın muhtelif şekilleri olduğu için manasının da çeşitlilik arz ettiğini belirtir ve buna dair ayetlerden örnekler verir. “Boynun vurulması”,¹⁹ “inek etinin bir kısmını ölüye vurmak”,²⁰ “asayla denize vurmak”,²¹ “putlara vurmak”,²² “meleklerin onların ruhlarını alırken yüzlerine ve arkalarına vurması”²³... Ayrıca İsfahanî, “paranın darb edilmesi/basılması” tabirinin de paranın çekiç, tokmak gibi şeylerle dövülmesi nedeniyle kullanıldığını belirtir.²⁴ Görüldüğü gibi Bayındır’ın İsfahanî’yi referans göstererek “bir şeyi bir şeyin üstüne vurmak veya sabitlemek” şeklindeki tespitinde “veya sabitlemek” anlamı yoktur. Bu anlamı nereden çıkardığı merak konusudur. Buna rağmen onun ayete verdiği meal doğrudan “...veya sabitlemek” üzerine kuruludur. Çünkü ona göre **وَاضْرِبُوهُنَّ** cümlesi “onları (oraya) darb edin/sabitleyin” anlamındadır. Bu da nüfuz yapan kadınları (ona göre boşanmak isteyen kadınları) buldukları yerde sabitlemek yani onları evlerinden çıkarmamak demektir. Onun “darb” ile ilgili ileri sürdüğü “sabitlemek” şeklinde bir anlam mevcut olmadığı için, ayete verdiği mealin dayanaktan yoksun olduğu ortaya çıkmış olur.

Bu tür modernist yorumlar, Kur’an’ın kadına şiddeti onaylayan bir kitap olmadığını ortaya koymak için gösterilen gayretler olarak telakki edilebilse de ayetin anlamını dil açısından bozan yorumlardır. Çünkü bu tür bir yöntem, doğrudan metne müdahale edip metni revize etme ve metnin orijinal halini modernize etme imasını vermektedir. Sonuçta dilin temel unsurlarını göz ardı eden her türlü yorum baştan itibaren itibarsız olmaktadır. Çünkü yorumcunun keyfine terkedilmektedir. Sadece Kur’an değil herhangi bir metni yorumlamak istediğimiz zaman her şeyden önce o metnin dilsel unsurlarına sadık kalındıktan sonra sözün ne demek istediği, mütekellimin muradı, sözün söylendiği bağlam, muhatapların onu nasıl anladıkları gibi konular üzerinde yorumlar geliştirilebilir.

Bu ayet üzerinde tarihselci yaklaşımın da yorumlarını hatırlatmak gerekir. Bilindiği gibi bu yaklaşım, meselelerin Kur’an’ın nüzülü bağlamında yani o dönemin şartlarında ele alınmasını savunur. Bundan amaç o meselenin dinin temel bir esasına mı yoksa o dönemin şartlarına özgü bir duruma mı taalluk ettiğini tespit edip, ona göre yorumlamaktır. Bu anlayışa göre ayette geçen darb konusu o dönemin şartlarına göre getirilmiş bir uygulama olup dinin esasına taalluk etmemektedir. Bu bağlamda Türkiye’deki tarihselci anlayışın önemli isimlerinden biri olan Mustafa Öztürk’e göre bu ayet kadının kocası tarafından tedip maksadıyla dövülmesini tecviz etmiştir, kocası bu konuda yetkili kılınmıştır.²⁵ Öztürk, yukarıda sunduğumuz modern yorumlara işaretlerle onları eleştirirken “Ayette geçen ‘fedribuhunne’ lafzı modern Müslüman yorumculardan hayli eziyet çekmiştir. Oysa bu kelime son yüzyıla hatta son yıllara kadar tüm müfessir ve fakihlerce bilindik “darb” diye yorumlanmıştır”²⁶ ifadelerine yer verir. Ona göre, genel olarak kadınlardan söz eden ayetlerin nüzul dönemindeki sosyolojiden hareketle ele alınıp yorumlanması, ilgili ayetlerdeki muhtevanın

18 - Süleymaniye Vakfı (Erişim 21.06.2019).

19 - Muhammed 47/4; el-Enfâl 8/12 (Savaşı konu edinen ayetler...)

20 - el-Bakara 2 / 73 (İnek etiyle maktulün diriltilmesi olayı...)

21 - el-A’raf 7 / 160 (Hz. Musan’ın asasıyla denizi yarması mucizesi...)

22 - es-Saffat 37 / 93 (Hz. İbrahim’in kavminin taptığı putları kırması olayı...)

23 - Muhammed 47 / 27 (Meleklerin inkâr edenlerin ruhlarını alma şekli...)

24 - Ebu’l-Kasım Muhammed b. el-Hüseyn Rağıb el-İsfahanî, *el-Müfredat fi garibi’l-Kur’ân*, thk. Safvan Adnan Davudî (Dimeşk: Daru’l-Kalem, 1412), 505.

25 - Mustafa Öztürk, *Kur’ân ve Tarihsellik Üzerine* (Ankara: Ankara Okulu, 2018), 269, 289.

26 - Öztürk, *Kur’ân ve Tarihsellik Üzerine*, 290.

temel bir konuya mı yoksa toplumsal vasatla ilgili değişken bir duruma mı atıfta bulunduğu meselesini önemli ölçüde açıklığa kavuşturur.²⁷

Böylece tarihselci yaklaşım, kadının kocası tarafından tedip amacıyla dövülmesinin Kur’an tarafından onaylandığını kabul eder. Bunun o günün sosyolojisinin veya yerel örfün bir gereği olarak ortaya çıktığını iddia eder. O nedenle karı-koca arasındaki bu tür ilişkiler toplumdan topluma değişkenlik arz ettiği için de böyle hükümlerin bir bağlayıcılığının olmaması gerektiği savunur. Neticede bu görüşe göre ayetin hükmü indiği dönemin yerel örfüne özgü olduğu için indiği dönemle sınırlıdır ve günümüzde bir bağlayıcılığı yoktur.

Bu anlayışın klasik yorumla örtüşerek öncelikle ayetin kadının kocası tarafından tedip amacıyla dövme-yi yetkilendirdiğini ileri sürmesi, bir sorun olarak bu makalenin tartışmaya açmak istediği konudur.

Şimdiye kadar zikrettiğimiz üç yaklaşımdan çıkan netice; ayetin kocası tarafından kadının dövülmesini tecviz ettiğini ileri süren klasik yorum, Kur’ân’ın kadına karşı erkeğin şiddetini savunduğu imajını vermekte; tarihselci yorum ise dövme işini yerel örfe hapsederek bu imajı reddetmektedir. Modern yorumlar ise bu şiddet imajını yok etmek için metne doğrudan müdahale anlamına gelecek şekilde dil unsurlarını hiçe sayarak “fedribuhunne” lafzının dövme anlamında olmadığını savunmak suretiyle ayeti modern dünyanın ölçüleriyle uyumlu hale getirmeye çalışmaktadır. Bu üç yaklaşım ayetin kocayı muhatap aldığı konusunda ortak düşünceye sahiptir.

Bu yorumlar dışında ayeti muhataplık açısından değerlendirdiğimiz zaman başka bir yoruma ulaşma imkânımız var mı? Yani ayet, “...onlara öğüt verin...”, “onları yataklarında terk edin...”, “onları darp edin...” diye hitap ederken muhataplar olarak kimleri kastetmiştir? Kadınların kocaları mı? Yoksa hitap yöneticilere mi? Bunun için önce Kur’an’ın insanlara hitap ederken kimlerin kast edildiğini nasıl tespit edebileceğimiz üzerinde kısaca durmamız gerekir.

2. MUHATAPLAR AÇISINDAN KUR’ÂN HİTÂBİ

Kur’an ilk inişi yazılı bir belge halinde değil sözlü bir hitap olarak ortaya çıkmıştır. Sözlü hitaplar yazının aksine muhataplarıyla canlı diyalog halindedir. Hitabın yapıldığı o zamanın ve mekânın durumu, hitabı anlaşılır kıldığı gibi muhatapların her biri de hitaptan kendisine düşen payı rahatlıkla algılayabilir. Kur’an Hz. Peygamber tarafından iletilindiğinde, özellikle Mekke döneminde muhatapların geleneksel inançları konusunda bu hitaptan büyük ölçüde etkilendiklerini kaynaklar bildirir. Muhatabın etkilenmesi hitabın ulaşmak istediği amaçlardan biridir. Medine döneminde ise Mekke hitabıyla tevhit inancıyla yoğrulan insanlara ibadet, sosyal ilişkiler, aile ve ahlaki değerleri kazandırma ile ilgili ahkam ayetleri olaylara ve sorunlara göre hitap etmeye devam etmiştir. Bu hitapları genel ve özel olarak ikiye ayırabiliriz: “Ey İnsanlar”, “Ey iman edenler”, “Ey akıl sahipleri”, “Ey İsrail oğulları” gibi hitapların yanında, çoğul olarak “savaşınız”, “hatırlayınız”, “zikrediniz” gibi geneli ifade eden emir bildiren hitaplar... Doğrudan emir şeklinde olmayıp umumu dolaylı olarak kast eden “Allah farz kılmıştır” gibi ihbarî (yargı) ifadeleri de genel hitaba dahil etmeliyiz. Özel hitaplar ise Hz. Peygamber’e “Ey resul”, “Ey nebi” veya “de ki” gibi ifadelerin yanında hem emir hem yargı bildiren ihbarî hitaplardır.

Bu hitap çeşitleri, usul kaynaklarında detaylıca yer alır. Bu kaynaklarda Arap dil gramerine göre erkek siğasıyla yapılan hitapların kadın ve köleye şamil olup olmadığı tartışılmıştır. Yine “Ey iman edenler” denildiğinde kâfirleri de kapsar mı? Kur’an’ın genel hitaplarına Hz. Peygamber de muhatap mıdır? Kur’an’ın veya sünnetin hitabı sadece o dönemde yaşayan insanlara mıdır yoksa daha sonra gelecek olanlara da şamil olur mu? Hz. Peygamber’e yapılan “Ey resul” gibi özel hitaba ümmet de dâhil midir? Bu soruların cevapları usul kitaplarında tartışılmıştır.²⁸ Sözlü hitabın canlı diyalogundan dolayı doğal olarak bu tür konular

27 - Öztürk, *Kur’ân ve Tarihsellik Üzerine*, 272.

28 - Bu konularla ilgili detaylara şu eserlerden bakılabilir: el-Kadi Ebu Bekir el-Bakillanî, *et-Takrîb ve l-irşâd*, thk. Abdulhamid b. Ali (by.: Müessesetu’r-risale, 1998), 2 / 173, 176, 179, 184; Kadi Ebu Ya’la İbn el-Ferra, *el-İ’de fi l-usûl*, thk. Ahmed b. Ali el-Mübarekî (by.: yy. 1990), 2 / 348, 353, 358; Abdülmelik b. Abdillâh el-Cuveynî, *et-Telhis fi usuli l-fikh*, thk. Abdullâh Culem en-Nebâlî, vd. (Beyrut: Daru’l-beşairi’l-islamiyye, ty.) 1 / 427; Ebu Abdillâh Bedruddin ez-Zerkeşi, *el-Bahru l-muhit fi usûli l-fikh* (by.: Daru’l-kutubî, 1994) 4 / 254, 257.

Kur’an’ın nüzulü zamanında söz konusu olmamış, metinleşmesinden sonra gündeme gelmiştir. Çünkü nüzul döneminde her muhatap kendisine düşen payı rahatlıkla anlama imkânına sahiptir.

Yukarıdaki konulara ilave olarak usul kaynaklarında değinilmeyen bir hitap meselesini, anlamaya çalıştığımız ayet vesilesiyle ele almalıyız: Yöneticiler/devlet otoritesi ve halk açısından düşünüldüğünde Kur’ân’daki genel hitaplar hangi kesime yöneliktir? Mesela; “Hırsızlık yapan erkek ve kadının ellerini kesiniz...”²⁹ “Zina yapan kadınları evde tutun...”³⁰ ayetlerindeki “kesiniz” ve “evde tutun” hitabının sadece yöneticilere yönelik olduğunu nerden bileceğiz? Çünkü emrin zahirine göre imkânları olan biri, malını çalan hırsızın elini kesebilir. Bu sorular kısas, zina gibi hadlerin uygulamasında da sorulabilir. Bu sorular teorik veya farazi sorular değildir. Özellikle modern dönemde pratik bir öneme haiz olduğunu fark etmeliyiz. Kur’an’a iman ettiğini ilan eden ve onun emirlerini ve yasaklarını kendilerine düstur edindiğini kabul eden birçok islâmî grup veya cemaatin Kur’an’ın buna benzer emirlerine kendilerini muhatap kılıp İslam alemine bir çok sorun yaşattığını biliyoruz. Davaları için mücadele ederlerken şiddete başvurduklarında Kur’an’ı referans gösterebiliyorlar. “Şeytanın dostlarıyla savaşın...”³¹, “Küfrün elebaşlarıyla savaşın...”³², “Allah’a ve ahiret gününe inanmayan ve Allah’ın ve resulünün haram kıldığını haram kılmayanlarla savaşın...”³³, “Müşriklerle topyekun savaşın...”³⁴ ayetlerinde bulunan “savaşın” genel ifadelerine dayanarak bir grup Müslüman kendilerini muhatap kabul edip silahlanarak başkalarıyla savaşabilirler mi? Elhasıl ayetlerdeki “cihad edin”, “savaşın”, “darb edin”, kesin”, “değnek vurun”, “evde tutun” gibi genel emirlere herkes muhatap mıdır? Bu tür hitaplara sadece yöneticilerin muhatap olduğuna dair elimizde bir karine/delil var mıdır? Gerçi beşeri hukuklarda cezaların kişiler veya guruplar tarafından değil yöneticiler tarafından verilmesi gerektiği herkesçe malumdur. Bununla ilgili kanunların hitap açısında bir sorun teşkil etmediğini söyleyebiliriz. Fakat Kur’an, bir kanun kitabı değil ki onu bir kanunlar manzumesi gibi yorumlayalım. O vahiy edilmiş İlahî dinin kaynağıdır. İnsanlar tarafından yorumlanabilen bir din kitabıdır. Hukuka taalluk eden hükümleri de vahyedilen dinin muhtevasıdır. O yüzden Kur’an’a iman eden herkes onun bütün emirlerine kendisini muhatap kabul edebilir. Yukarıda zikrettiğimiz emirlere kendilerini muhatap kabul edip şiddete başvuranların sorunu da budur. Başka bir deyişle yorumlamada bir usulsüzlük sorunu vardır. Kur’an hitabında yönetici ve halk açısından bir ayırımın mevcut olduğunu kabul etmek gerekir. Bu konunun klasik usul kaynaklarında yer almaması, İslam devletleri tarihinde bu konuda bir sorun yaşanmaması nedeniyle olabilir. Muhtemelen halk, bu tür emirlere kendilerinin ilk muhataplar olmadıklarını biliyorlardı.

Cezalarla ilgili Kur’ân’ın bu genel hitaplarının tamamı, Müslümanların bir otorite kurduğu Medine’de nazil olmuştur. Bu hitapların önce yöneticilere yönelik olduğuna dair karine kanaatimizce örfî olmalıdır. Kur’ân nazil olduğunda devletler vardı ve insanlar cezaların otorite tarafından verildiğini biliyorlardı. Muhatabın önceden olan bilgisini hesaba katmasının Kur’ân’ın üslup özelliklerinden biri olduğunu her Kur’an araştırmacısı tarafından bilinir. Bu, aynı zamanda sözlü hitabın bir özelliğidir. Kur’ân da muhatapın bilgisini hesaba kattığı için zaman zaman hitabını fazla detaylandırmaz. Mesela Kadr Suresi’nin henüz ilk ayetinde “Biz onu kadir gecesinde indirdik” dediğinde “onu” zamirinden maksadın Kur’ân olduğu muhataplar tarafından bilindiğini hesaba katar. Kur’ân’da muhatapın önceden var olan bilgisinin hesaba katıldığı çok sayıda örnek bulunur.³⁵ Cezalarla ilgili ayetlerin kime yönelik olduğuna dair detayın verilmeden sunulmasının nedeni, kanaatimizce muhatapların örfî olarak bu bilgiye önceden sahip olmalarıdır.

29 - el-Maide 5/ 38.

30 - en-Nisa 4/ 15.

31 - en-Nisa 4 / 76.

32 - et-Tevbe 9 / 12.

33 - et-Tevbe 9 / 29.

34 - et-Tevbe 9 / 36.

35 - Burada birkaç örnek verebiliriz: Abese Suresinin ilk ayetlerinde “Kendisine âmâ geldi diye surat astı ve döndü” ifadesinde eleştirilen kişinin Hz. Peygamber olduğu biliniyordu. Cuma Suresi’nin 9. Ayetinde “Ey İman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığında Allah’ın zikrine koşun...” ayetinde Cuma namazının kast edildiği muhataplarca biliniyordu. Yine namaz kılmayı zekat vermeyi emreden ayetlerin tümü namaz ve zekat hakkında detay verilmeden sunulur. Çünkü detaylar Hz. Peygamber tarafından muhataplara aktarılmıştı. Ayrıca Kur’an’daki kelime cümle haziflerin bir kısmı da bu kabildendir. Bu konuda detaylar için bkz. Kutbettin Ekinci, *Kur’ân’da Hazf* (Ankara: Araştırma Yayınları, 2014).

3. NİSA 34. AYETİN HİTABI

Giriş kısmında mealini verdiğimiz bu ayette “nüşûz” yaptıklarından endişe edilen kadınlar için “onlara öğüt verin”, “yataklarında yalnız bırakın”, “darb edin” ifadeleriyle genel hitap formatında üç emir bulunur. İncelediğimiz kadarıyla erken ve geç dönem müfessirleri, bu emirlerin gereklerini kadının kocasına yüklediklerine göre ayetteki hitabı da sadece kocalara yönelik telakki etmiş oluyorlar. Hitabın kocadan başka bir kesime olabileceği ihtimalini belirten bir görüşe rastlamadık. Ancak İmam Maturidi (ö. 333) bu konuda farklı şeyler söylemektedir. Ona göre kadınların te’ dibi yöneticilere değil de kocalara tevdi edilmiştir. Çünkü yöneticilerin te’ dibi hapis, dövmek ve buna benzer hoş olmayan şekillerde gerçekleşir. Ayrıca bu konuda (eşler arasında) örtülü kalması gereken şeyler vardır. Genelde hâkimin yanında bunları açıklamak için bir yol bulunmaz. Hem sorunlar tahammül edilmeyecek kadar bazı dar vakitlerde meydana gelmektedir.³⁶ İbn Aşur (ö. 1973) da burada fuhuş olmadığı için darb etmeye dair iznin yöneticilere değil kocalara verildiğini bildirir. İbn Aşur bu iznin yerel bir hüküm olduğunu da ima eder. Ona göre darbı saldırganlık, zarar verme ve ayıp olarak telakki etmeyen bir topluma izin verildi, ayrıca aile ilişkilerinde de bu yeni bir şey değildi. O toplumun kadınları da ancak bu şekilde erkeklerin kızdığını anlıyorlardı.³⁷

Bu iki müfessirin yaklaşımları yaşadıkları dönemin şartlarına uygun yorumlama biçimi olabilir. Günümüzde darb her ne sebeple ve nasıl olursa olsun kadına yönelik şiddet olarak telakki edilmektedir. İmam Maturidi’nin yöneticilere değil de kocaya darb izinin verilmesini “yöneticilerin tedibi hapis, dövmek ve buna benzer hoş olmayan şekillerde gerçekleşir” şeklinde gerekçelendirmesi, o günün hukuki şartlarından doğan bir endişe nedeniyle olabilir. Oysa günümüz sistemlerinde bu tür sorunların çözümünde hukukî alternatiflerin – özellikle aile hukuku düzenlemelerinde- fazla olması bu tür endişelere yer bırakmamaktadır. O yüzden ayetteki bu üç hitaptan ilk ikisinin kocalara, darbetme emrinin ise ceza cinsinden olduğu için yöneticilere yönelik olduğunu düşünüyoruz. Bu durumda iki sorunla karşı karşıyayız. Bunlardan biri; hitabın aynı ayet içinde çeşitlilik arz etme imkânı var mıdır? Yani aynı ayet içinde art arda gelen üç emrin muhatapları farklı olabilir mi? İkinci sorun ise muhatabın yöneticiler olması durumunda, cezanın mahiyeti ile ilgilidir.

Birinci sorunu Kur’ân’ın üslubu ile çözebiliriz. Aynı ayet içinde farklı muhatapların kastedilmesi Kur’ân’dan yabancılık çekmediğimiz bir tarzıdır. Aynı zamanda bu, sözlü hitabın bir özelliğidir ve ilgili her muhatap bunu rahatlıkla kendi payına düşeni anlar. Yetimlerin mallarını ellerinde bulunduran velilere hitap eden Nisa Suresi 5. ayetinde bunu rahatlıkla görebiliriz:

“Allah’ın, sizin için geçim kaynağı yaptığı mallarınızı akli ermezlere vermeyin. O mallarla onları besleyin, giydirin ve onlara güzel söz söyleyin.”

Bu ayette “vermeyin” derken velilere hitap etmekte, “mallarınız” derken de yetimlerin mallarını kastedmektedir. Ayet, yetimlerin mallarını elinde bulunduran velilere akli ermeyene kadar onlara mallarını vermemelerini salık vermektedir. Bu hitap ayırımını gözetmezsek, lafzın zahirine göre ayet, insanlara kendi mallarını akli ermeyenlere vermemelerini ama onları besleyip giydirmelerini emreder gibi anlamak gerekir. Çünkü insanların kendi mallarını akıllı olanlara bile vermediği açıkken ayetin böyle emrediyor olma ihtimali kalmaz.

Bu üslubun en çarpıcı örneklerinden biri de boşanma konusunda hüküm bildiren Bakara 229. ayettir.

“Boşama iki defadır. (Bundan sonra kadını) ya iyilikle tutmak, ya da güzelce salıvermek (lazım)dır. Onlara verdiklerinizden bir şey geri almanız, size helal değildir. Şayet erkek ve kadın, Allah’ın sınırlarında duramayacaklarından korkarlarsa başka... Eğer erkek ve kadının, Allah’ın sınırlarında duramayacaklarından korkarsanız, o zaman kadının (ayrılmak için) verdiği fidye(hakkından vazgeçmesin)de ikisine de bir günah yoktur. İşte bunlar Allah’ın sınırlarıdır, sakın bunları aşmayın. Kim(ler) Allah’ın sınırlarını aşarsa işte onlar zalimlerdir.”³⁸

36 - Ebu Mansur el-Maturidî, *Te’vilâtu’l-Kur’ân*, thk. Mecdi Baslum (Beyrut: Daru’l-kütübi’l-ilmiyye, 2005), 3/163.

37 - Muhammed Tahir b. Aşur, *et-Tahrir ve’l-tenvir* (Tunus: ed-Daru’t-Tunusiyye, 1984), 5 / 42.

38 - Süleyman Ateş Meali (Erişim 21.06.2020), el-Bakara 2 /229.

Ayet, evvela verilen malların boşanacak kadından geri alınmasının helal olmadığını “Onlara verdiklerinizden bir şey geri almanız size helal değildir” ifadesiyle kocalara hitap ederken, hemen akabinde “Eğer erkek ve kadının, Allah’ın sınırlarında duramayacaklarından korkarsanız” ifadesiyle de hitap yöneticilere yönelmektedir. Zemahşeri (ö. 538), her iki hitabın yöneticilere olma ihtimali yanında birinci hitabın kocaya ikinci hitabın yöneticilere yönelik olarak anlaşılabilirliğini söyledikten sonra bu tarz hitabın Kur’an’da az olmadığını belirtir. Zemahşeri, birinci hitabın yöneticilere yönelik olma ihtimalini şöyle gerekçelendirmektedir: Çünkü olay yöneticilere intikal ettiğinde eşlerden bir şeyi alma-verme işini onlar emretmektedir.³⁹ Dikkat çekici olan diğer bir husus, açıklamaya çalıştığımız ayet ifadesiyle bu ayetin uyumlu olmasıdır. Her iki ayette de “korkmak” fiili kullanılmıştır. Birinde “eğer erkek ve kadının, Allah’ın sınırlarında duramayacaklarından korkarsanız” derken diğerinde “nüşûz yaptığınızdan korktuğunuz kadınlar...” ifadesi geçer. Buradaki korkuyu, böyle bir durumu fark ederseniz ya da görürseniz şeklinde anlamak gerekiyor.⁴⁰ Her iki ayette de eşler arasındaki bir soruna ve onun çözümüne değinmektedir. Bu ayetlerde sorunu dile getirirken benzer ifadeler kullanılması iki ayetin de muhataplarının aynı kesim olduğunu güçlendirmektedir.

Darbın bir ceza olduğu açıktır. Toplumun da yabancı olmadığı bir ceza türüydü. Kur’an’da suçluya getirilen tüm cezalar, o dönem toplumu tarafından biliniyordu. İslam’dan önce de darb (dayak), sürgün, el kesme, kısas, hapis, diyet gibi cezalar Arap toplumunda bilinen uygulamalardı.⁴¹

Cezaların amacı suç işleyen kişiyi ıslah etmek, onu bir daha o suçu işlememesi için caydırmaktır. Bu amaca yönelik olarak ayette nüşûz yapan kadına önce öğüt verme ve onunla bir müddet ayrı kalma gibi ceza dışı daha yumuşak bir yol izlendikten sonra bu yöntem işe yaramadığı takdirde darb cezası önerilmektedir. Kadının nüşûzu, kaynaklarda, kocalarına üstünlük taslamaları, itaat etmeleri gereken durumlarda itaat etmemeleri, kocasından nefret ederek ve yüz çevirerek muhalefet etmeleri, kocanın haklarını hafife almaları, ayrılmak istemeleri gibi davranışlar olarak geçer.⁴² Öyle anlaşılıyor ki, özet olarak nüşûz, evliliği tehlikeye atacak derece kocanın haklarını ihlal eden kadından sadır olan hatalı davranışlardır. O halde kocaya karşı işlenen bu hak ihlalleri bir suç olarak görüldüğü için son aşamada kadına ceza önerilmiştir. O yüzden sorun hallolmayıp iş cezaya dayanırsa bu yetki, ceza yetkisi, kocanın olmamalıdır. Çünkü;

1. Suç-ceza dengesinin sağlanması için cezanın hukuka uygun olarak belirlenmesi gerekir. Ayette darbın mahiyeti belirlenmediğine göre cezanın suça uygun olması için ilgili hukuki mercilerin görüşlerine ve verecekleri karara ihtiyaç vardır. Şahıs kişisel olarak cezanın mahiyetini tespit edemez.

2. Kocaya ceza yetkisi verilirse cezanın ıslah amacı yerine gelmez. Aksine kadın bunu kişisel bir şiddet davranışı olarak yorumlayacağı için kendisindeki hataları görmeyi perdeleyecektir. Bu durumda darb hafif olsun veya şiddet içersin fark etmez. Neticede bu, kadın tarafından onur kırıcı olarak algılanır. Bu davranış ıslah yerine daha çok inatlaşmayı körükleyecektir.

3. Ayetin buyurduğu tedbirlerin, evliliği tehlikeden kurtarma ve ailenin dağılmasını önleme amacı taşıdığı malumdur. Darb cezası yetkisi kocaya verilirse evliliği ayakta tutan sevgi bağı zedelenecek ve kocaya karşı daha fazla nefret doğuracaktır. Bu da ailenin huzurunu daha fazla bozacak ve dağılma riski daha yüksek olacaktır. Bu ise ayetin maksadına ters düşen bir durumdur.

4. Cezaların amaçlarından biri de adaletin sağlanmasıdır. O yüzden ceza bir kişinin insafına bırakılmaz. Genel hukuk sistemlerinde olduğu gibi Kur’an’da da yetkili mercilerin haricinde kişilerin de cezayı uygulayabileceği şeklinde yorumlanan hiçbir ceza yoktur. O halde darb cezası neden burada bir istisna olsun ve daha önemlisi bu ceza neden bir kişinin insafına bırakılsın?

39 - Ebu’l-Kasım Mahmud ez-Zemahşeri, *el-Keşşâf* (Beyrut: Daru’l-kütübi’l-arabiyye, 1407), 1 / 274.

40 - Taberi, *Cami’u-Beyan*, 8 / 299.

41 - İslam’dan önce Arap toplumundaki cezalar için bkz. Ali Bardakoğlu, “Ceza”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 02.07.2020).

42 - Taberî, *Cami’*, 8/299; İbn Aşur, *et-Tahrir*, 5 / 41.

5. Hz. Peygamber döneminde bu ayete dayanarak kadının dövüldüğüne dair hiçbir vaka bize intikal etmiş değildir. O dönemde bazı kişilerin eşlerini dövdüğüne dair vakalar rivayet edilmiştir.⁴³ Ama hiç biri bu ayeti referans göstermiş değildir. Bu vakaları o dönem Arap toplumunda geleneksel erkek egemen tavırlar olarak yorumlanabilir. Hz. Peygamber’in dövmeyi hiçbir zaman tavsiye etmemesi, darp yetkisinin kocada olmadığını önemli işaretlerindedir. Aksine Hz. Peygamber’in eşlerini dövenleri şiddetle tenkit ettiği sözleri mevcuttur. Hz. Peygamber, dövüldüklerini şikâyet eden kadınları görünce şöyle buyurur: “Kadınlarını döven kimseler sizin hayırlınız (iyi olanlarınız) değildir.”⁴⁴ Bunun dışında “Kadınlarını dövenleri iyileriniz olarak göremezsiniz.”⁴⁵ “Sizden biri hanımını köle döver gibi dövmeye kalkışıyor, oysa belki günün sonunda onunla aynı yatakta yatacak.”⁴⁶ şeklinde rivayetler de gelmiştir.

6. Nüşuz yapan kadına ayetin önerdiği üç uygulamadan anlaşılan, nüşuzun da dereceleri olmalıdır. Her nüşuz hareketine darp uygulanmaz. Genel olarak “itaatsizlik” mânasına gelen “nüşûz” kelimesi, ailenin huzurunu bozan basit bir davranıştan iffetsiz yaşamaya kadar geniş bir alanı içine almaktadır.⁴⁷ Darp cezası kadının son aşamada nüşuz yapması halinde uygulanır. Bu durumda da kadının darb cezasını gerektirecek kadar nüşuz yapıp yapmadığı da bir sorun olarak ortaya çıkar. Bu kelime geniş anlamda bir dizi davranışı ifade ederken kadının nüşuz yaptığına dair kocanın kendi başına verdiği karara nasıl güvenilebilir? Darb yetkisi kocaya verilirse hoşuna gitmediği herhangi bir davranışı nüşuz addedip kadını darb edebilir. İslam toplumlarında kadına yönelik şiddet vakalarının sayısı az değildir.⁴⁸ Kur’an’da geçen bu emrin geleneksel yorumda kocayı muhatap alması şiddete başvuran erkeklerin elini güçlendirmiştir. İslam toplumlarında eşler arasındaki sorunlarda aile içi şiddetin Kur’an vasıtasıyla suiistimal edilmesinin önüne geçilmesi isteniyorsa, taraflardan alınan ifadeler neticesinde kadının nüşuz yapıp yapmadığı yetkili kurumlar tarafından tespit edilmelidir.

7. Bu üç emrin çoğul kipiyle gelmesinin yanında; ayette “kadınlarınız” veya “eşleriniz” yerine “nüşuz yapanlar (kadınlar)” müstakil olarak zikredilir. Bu da ceza uygulamasında muhatabın aile dışından olduğunun küçük bir iması gibi durmaktadır.

Cezanın mahiyeti sorununa gelince; bize göre ayetteki cezanın yegâne muhatabı yöneticiler tarafından belirlenen yetkili hukuk kurumları olduğu için cezanın mahiyetini ve nasıl uygulanacağını yine yetkili hukuki kurum tespit edebilir. Bu yöntem, eşler arasındaki husumette suiistimal edilmesine engel olacağı gibi, erkeğin kadına yönelik şiddetini azaltabilir. Erkek, dinin kendisini bu konuda yetkili kıldığı zehabına kapılmamalıdır. Hukukun geçerli olduğu bir toplumda bir kişi, bireysel olarak başkasına ceza verme yetkisinde olamaz. Adaleti esas kabul etmiş İslam dini de ceza uygulamasını, bir kişinin insafına bırakacak değildir. Bu önemli hukuki esasların ihlal edilmesi endişesinden olmalı ki, yetkiyi kocaya atfeden klasik yorumların çoğunda bu endişenin izi görülür. Darbın yaralayacak şekilde olmaması gerektiğini söyleyenler olduğu gibi darbın bir mendil veya misvakla olabileceğini önerenler de vardır. Hatta İmam Şafii’nin “Darb mubahtır, fakat darbu terk etmek daha afdaldır/iyidir.” dediği bildirilmiştir.⁴⁹ Bu hafifletici yorumlara rağmen tarih boyunca İslam toplumları dini dayanaklara istinaden kadına yönelik şiddetle anılmaktan kurtulamamıştır. Oysa ayette darbın detayları yokken bu zorlama yorumlara gitmektense yetkinin kocada olmadığını düşünmek, Kur’an hitabına uygun ve Hz. Peygamber’in fiil ve sözlerine mutabık olduğu gibi daha hukuki ve daha çözümseldir.

43 - Bazı örnek vakalar için bkz. Feyza Betül Köse, “Cahiliye’den İslâm’a Kadına Yönelik Şiddet”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 28/1(2018), 73-94.

44 - Ebu Davud Süleyman b. Eşâ’s, *Sünenu Ebi Davud*, thk. Şuayb el-Arnâvut ve Muhammed Kamil Karabelli, (by.: Daru’r-rişaleti’l-âlemiyye, 2009) “Nikah”, 42 (No. 2146).

45 - Muhammed b. İdris eş-Şafii, *el-Müsned* (Beyrut: Daru’l-küttübu’l-ilmîyye, 1400), 261; İbn Mace, *Sünen*, thk. Şuab el-Arnâvut vd. (by.: Daru’r-rişaleti’l-âlemiyye, 2009), “Nikah”, 51 (No.1985).

46 - Bu manada farklı hadis ifadeleri için bkz. Muhammed b. İsmail el-Buhârî, *Muhtasarı Sahihi’l-Buhari*, thk. Mustafa Dib el-Buğa (Beyrut: Daru İbn Kesir, 1987), “Tefsir” (No. 4658); / “Nikah”, 92 (No.4908); Müslim b. Haccac, *Sahihu Müslim*, thk. Muhammed Fuat Abdalbaki, (Beyrut: Daru İhyai’t-türasi’l-arabi, ty.), “Cennet”, 13 (No. 2855).

47 - Mehmet Âkif Aydın, “kadın”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 02.07.2020).

48 - Bu yargıdan batı tolumlarında kadına yönelik şiddetin daha az olduğu sonucu çıkarmamalıdır. Burada amaç başka bir toplumu referans almak değil, İslam tolumlarında şiddete karşı önlem almaktır.

49 - Fahreddin er-Razî, *Mefâtihi’l-gayb* (Beyrut: Daru İhyai’t-turasi’l-arabi, 1420), 10 / 72.

Vurgulamamız gereken diğerk bir husus da ayette Arap dili açısından emir kipinde gelen darbın vucûbî bir emir olmadığıdır. Bu emrin vucûp değil ibahe ifade ettiği konusunda usul, fıkıh ve tefsir âlimleri arasında bir görüş ayrılığı bulunmamaktadır. O halde nüşûz yapan kadına bir ceza uygulayıp uygulamaması konusunda da yetkili kurum karar sahibidir.

Buraya kadar çalışmamızın ana eksenini tamamlamış olduk. Çünkü amacımız ayeti hitap açısından değerlendirip muhatabı tespit etmektir. Darb cezasının mahiyeti ve yetkili kurumun bunu nasıl uygulayacağı konusu ise İslam hukukçuları tarafından şartlara göre değerlendirilebilir. Ayette darb mutlak manada zikredilmiştir. Ayetteki emrin mubah formda gelmesi, darbın detaylarının belirtilmemesi ve Hz. Peygamber tarafından böyle bir cezanın uygulandığına dair bir bilginin bize ulaşmaması, bu konuda alınacak tedbirler için beşere verilmiş geniş tedbir yetkisine ve hükümde esnekliğe işaret eder. Örneğin bu tür aile içi sorunların çözümü, bulunduğumuz dönemde aileden sorumlu kurumların yetki alanına dâhil edilebilir. Bu da İmam Şafii'nin “darbı terk etmek daha iyidir” dediği gibi nüşûz yapan kadına karşı yetkili kurumların ailenin içinde bulunduğu şartlara göre psikolojik destek gibi çeşitli tedbirler alabilme yetkisine sahip olduğunu gösterir.

SONUÇ

Ayette geçen “darb” konusu üç temel görüş etrafında yorumlanmaktadır. Klasik geleneksel görüş, modernist görüş ve tarihselci görüş... Bu üç görüş de darb cezasını kocanın yetkisinde görmekte ve ona göre ayeti yorumlamaktadır. “Darb” kelimesine vurma-dövme dışında örneğin “kadını evden uzaklaştırma” anlamı gibi bir yorumlamaya giden modernist yaklaşımın hatalarını ortaya koymaya çalıştık. Ayette geçen “darb” ın vurma-dövme anlamından başka bir manaya yorumlamaya müsait olmadığına dair deliller sunduk. Ancak darb cezası, nüşûz yapan, kocanın haklarını ihlal eden, kadına önerilen bir ceza olduğu için ceza yetkisinin kocada olmadığı sonucuna vardık. Bu konudaki gerekçelerimizi sunmak amacıyla önce ayete muhatap olanların kimler olabileceğini anlamak için ayeti hitap açısından inceledik. Kur'an'ın başka hitaplarını da örnek göstererek buradaki hitabın kocaya değil, yöneticilere yönelik olduğunu tespit etmeye çalıştık. Kocanın darb cezasına yetkili olmadığına dair gerekçelerimizi sunduk. Bulduğumuz dönemde aileden sorumlu hukuki kurumlar bu tür ailevî sorunların çözümünde yetkili kılınabilir. Kanaatimize göre ayette ve Hz. Peygamber'in söz ve yaşamında darb cezasının detayları zikredilmediğinden ve ayette bu emir mubah formda geldiğinden bu konuda bir esneklik imkânı var demektir. Emrin mübah olması demek, cezanın bir öneri şeklinde sunulması anlamına gelir. Nüzul döneminin sosyal yapısı ve kültürüne göre bir öneri olarak değerlendirilebilir. O yüzden günümüzde darbın bir ceza olarak uygulanması sorun oluyorsa -ki bir sorundur- eşler arasındaki bu tür problemlere karşı hukuki kurumlar çözüm için başka yollara başvurur esnekliğine sahip olabilirler. Bütün bu gerekçeler göz önüne alınırsa, aslında beşere verilmiş geniş yetki alanı ve hükümde esneklik anlamına gelmektedir. Bu bakımdan yetkili hukuki kurumlar, darbın dışında çeşitli tedbirler alma salahiyetine de sahiptirler.

KAYNAKÇA

- Akpınar, Ali. “Ailevi Sorunlara Kur’ânî Çözümler: Nisâ Suresi 34. Ayet Bağlamında”. *Kadın ve Aile Sorunları Sempozyumu*. ed. Şemsettin Kırış. 63-77. Konya: Hakari Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2015.
- Aksan, Doğan. *Anlambilim*. Ankara: Engin Yayınları, 2009.
- Süleyman Ateş Meali. Erişim 21.06.2020. <http://www.kuranmeali.com/AyetKarsilastirma.php?sure=2&ayet=229>
- Aydın, Mehmet Âkif. “kadın”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 02.07.2020. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kadin#2-islamda-kadin>
- Aydın, Zeynel Abidin. “Nisâ Suresinin 34. Ayeti Bağlamında Evlilik Hayatında Kadının Geçimsizliği Durumunda Uygulanacak Çözümlerden “Darb” a Dair”. *Turkish Studies: Türkoloji Araştırmaları* 12/27 (2017), 87-100.
- Bakillanî, Kadi Ebu Bekir. *et-Takrîb ve l-irşâd*. thk. Abdulhamid b. Ali. by.: Müessesetu’r-risale, 1998.
- Bardakoğlu, Ali. “Ceza”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 02.07.2020. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ceza#2-fikih>
- Bayındır, Abdulaziz. Süleymaniye Vakfı. Erişim 21.06.2019. <https://www.suleymaniyevakfi.org/kadin/kadinin-dovulmesi.html>
- Buharî, Muhammed b. İsmail. *Muhtasarı Sahihî l-Buhari*. thk. Mustafa dib el-Buğa. Beyrut: Daru İbn Kesir, 1987.
- Cuveynî, Abdulmelik b. Abdillâh. *et-Telhis fi usulî l-fikh*. thk. Abdullah Culem en-Nebalî vd. Beyrut: Daru l-beşairi’l-islamiyye, ty.
- Diyanet İşleri Meali. Erişim 16.04.2021. https://webdosya.diyanet.gov.tr/kuran/kuranikerim/dosyalar/document/kuran_meal.pdf
- Ebu Davud, Süleyman b. Eşâ’s. *Sünenu Ebi Davud*. thk. Şuayb el-Arnâvut ve Muhammed Kamil Karabelli. by.: Daru’r_risaleti’l-âlemiyye, 2009.
- Ekinci, Kutbettin. *Kur’ân’da Hafz*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Ezherî, Muhammed b. Ahmed. *Tehzibu l-luğa*. thk. Muhammed Avd. Beyrut: Daru İhyau Turasi’l-Arabî, 2001.
- Ferra, Kadi Ebu Ya’la. *el-İ’de fi l-usûl*, thk. Ahmed b. Ali el-Mübarekî. by.: yy. 1990.
- Güncel Türkçe Sözlük. “vurmak”. Erişim 12.07. 2019. <http://sozluk.gov.tr>
- Güner, Abdülkerim Osman. “İslam Düşüncesinde Kadına Yönelik Şiddet Söylemine Bir Bakış”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23 (2007), 51-62.
- İbn Aşur, Muhammed Tahir. *et-Tahrir ve t-tenvir*. Tunus: ed-Daru’t-Tunusiyye, 1984.
- İbn Faris, Ebu’l- Hüseyin Ahmed. *Mu’cemu mekayisu l-luğa*. thk. Abdusselam Muhammed Harun. (by.: Daru’l-fikr, 1979.
- İbn Kesir, Ebu’l Fida İsmail. *Tefsiru l-Kur’âni l-azim*. thk. Sami b. Muhammed Selame. by.: Darun Tayyibe, 1999.
- İbn Mace. *Sünen*. thk. Şuab el-Arnâvut vd. Daru’r-risaleti’l-âlemiyye, yy. 2009.
- İbn Manzûr, Cemaluddin. *Lisanu l-Arab*. Beyrut: Daru Sadır, 1414.
- İsfahanî, Ebu’l-Kasım Muhammed b. el-Hüseyin Rağib. *el-Müfredat fi garibi l-Kur’ân*. thk. Safvan Adnan Davudî. Dimeşk: Daru’l-Kalem, 1412.
- Köse, Feyza Betül. “Cahiliye’den İslâm’a Kadına Yönelik Şiddet”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28/1(2018), 73-94.
- Maturidî, Ebu Mansur. *Te’vilâtu l-Kur’ân*. thk. Mecdi Baslum. Beyrut: Daru’l-kütübi’l-ilmîyye, 2005.
- Müslim, İbn Haccac. *Sahihu Müslim*. thk. Muhammed Fuat Abdalbaki. Beyrut: Daru ihyai’t-türasi’l-arabi, ty.
- Okuyan, Mehmet. “Kadına Yönelik Şiddete Kur’ân’ın Bakışı”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23 (2007), 93-133.
- Öztürk, Mustafa. *Kur’ân ve Tarihsellik Üzerine*. Ankara: Ankara Okulu, 2018.
- Razî, Fahreddin. *Mefâtihu l-gayb*. Beyrut: Daru ihyai’t-turasi’l-arabî, 1420.
- Seber, Abdülkerim. “Kadına Şiddet Bağlamında Nisâ Suresi 34-35. Ayetlerinde Geçen Kavramların Siyak-Sibak Açısından Değerlendirilmesi”. *Kadın ve Aile Sorunları Sempozyumu*. ed. Şemsettin Kırış. 110-127. Konya: Hakari Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2015.
- Suyûtî, Celaleddin. *ed-Dürri l-mensur*. Beyrut: Daru’l Fıkr, ty.
- Şafîi, Muhammed b. İdris. *el-Müsned*. Beyrut: Daru’l-Kütübu’l-İlmîyye, 1400.
- Taberî, Muhammed b. Cerir. *Cami’ul-beyân*. thk. Ahmed Muhammed Şakir. by.: Müessesetü’r-risale, 2000.
- Turan, Maşallah. “Darbe Kelimesinin Etimolojisi”. *19. Yüzyıldan Günümüze Türkiye’de İktidara Müdahaleler ve Darbeler Sempozyumu*. haz. Selcan Koçaslan. 2/1149. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, 219.
- Uslu, Rifat. “Nisâ Suresi 34. Ayeti Çerçevesinde İslam Hukukunda “Nüşuz” Kavramına Bir Yaklaşım”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/47 (2016), 1133-1141.
- Zebidî, Muhammed b. Muhammed. *Tacu l-arus*. thk. Heyet. by.: Daru’l-Hidaye, yy.
- Zemaşeri, Ebu’l-Kasım Mahmud. *el-Keşşâf*. Beyrut: Daru’l-kütübi’l-arabi, 1407.
- Zerkeşi, Ebu Abdillâh Bedruddin. *el-Bahrü l-muhit fi usulî l-fikh*. by.: Daru’l-kutubî, 1994.

EXTENDED ABSTRACT

In the modern period, it has been claimed by some groups that the Quran approves violence against women due to the verse 34 of Surah Nisa'. By using this verse as an example, opponents of Islam have tried to create the perception that Islam commands violence against women. For this reason, many studies have been made by Muslims on this verse. Despite the existence of these studies, negative judgments, doubts and objections about the verse still continue. This article has been prepared to contribute to the correct understanding of the verse. Thus, it aimed to interpret the verse in accordance with scientific principles. When the verse is interpreted with these principles, readers who read objectively can decide whether the verse contains violence against women or not. The studies done so far have not considered the verse in terms of address. This study deals with the issue of “darb” (beating) mentioned in Surah Nisa' verse 34 in terms of address. Therefore, this study examines who is addressed in Nisa verse 34. Based on this, it looks at the features of the Qur'anic address. As it is known, the Quran was first presented as an oral address. It is important who the addressees are for the correct understanding of the message in oral address. The word takes shape according to the situation of the addressee. Finding a solution to a problem, answering a question, or conveying a desired message to the interlocutor through an event that has occurred are the distinctive features of verbal address. While the Quran is conveying its message, it is sometimes used in general expressions such as “O mankind”, “O ye who believe”, “O people of reason”, “O Israelites”, and in plural “your war ...”, “remember ...” It contains addresses giving orders. On the other hand, there are special appeals to the Prophet with expressions such as “O Messenger” “O nabi” or “Say” Who do these addresses include? For example, it has been discussed in our sources whether the addresses made in the male tense according to the Arabic grammar are suitable for women and slaves. Again, when it is said “O you who believe”, does it include the disbelievers? Is the Prophet also addressed to the Quran's general appeals? Is the address of the Quran only to people living in that period, or will it be valid for those who will come later? Does the ummah include the special address to the Prophet like “O Messenger”? All these questions are discussed in our resources. Apart from these issues, it is important for our subject to determine that the address is directed to the managers or the public. This issue has not been mentioned and discussed in classical sources. When we determine that the Surah Nisa verse 34 addresses the rulers or the legal institution as a unit of the administration, it will be revealed that the power to beat is not in the husband. It may be possible to determine that the verse did not address the husband by examining the style of the Quran and by looking at the application of the Prophet. The interpretations

made to this verse from the early period until today have been made by the idea that the verse addresses husbands. Therefore, they interpreted the beating case by claiming that the authority of battering women was also held by the husband. Accordingly, three main approaches have emerged in the interpretation of the word “battered”. Classical approach, historicist approach and modern approach. According to the classical approach, when necessary, a woman can be beaten by her husband lightly. According to the historicist approach, since the society was patriarchal at the time of the Quran, it was not a problem for the husband to beat his wife traditionally. That is why the Quran allowed the husband to beat his wife for that period. But this provision does not apply today, as such a tradition is not valid today. This approach has been criticized for restricting the provisions of the Quran to a certain period of history. According to modern approaches, the word “beating” in the verse does not mean hitting or pound. This word can mean traveling or keeping at home. That is why the husband of the woman who has made a “rebellion” can be sent to her family for a while. As a matter of fact, the Prophet did so in the “ifk” incident. As another alternative, the husband should keep the woman who was making the rebellion at home to persuade and solve the problem. He should not share the same bed with her until he solves the problem by talking to her. However, the sentence structure of the verse and the place where the order of batting is used does not allow anything other than the meaning of this word beating and hitting. However, this study claims that the verse addresses the administrators and therefore the husband does not have the authority to commit beating.